

СЕКЦІЯ 10. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Ковальська П. Г.

*старший викладач кафедри кінології та спеціальних дисциплін
Територіально відокремленого відділення
«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби»
с. Давидківці, Хмельницька область, Україна*

У сучасному світі право на справедливий суд займає основне місце у системі основних цінностей демократичного суспільства та залежить від інституційних та організаційних аспектів, так і особливостей здійснення окремих судових процедур.

Принцип верховенство права та належне здійснення правосуддя є основоположними елементами права на справедливий суд.

17 липня 1997 року Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція) та врегулювавши на законодавчому рівні практику виконання рішень ЄСПЛ Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» (далі – Закон), Україна наблизилась до створення однорідної судової практики, узгодженої з європейською правовою системою у схожих правовідносинах.

Ч. 4 ст. 55 Конституції України гарантує кожному право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [1].

Однією з найефективніших міжнародних судових установ, до яких мають право звертатися громадяни України, є Європейський суд з прав людини, юрисдикція якого визнана нашою державою.

Так, стаття 6 Конвенції гарантує право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, при визначенні цивільних прав і обов'язків особи чи при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, що пред'являється особі [2].

Як свідчить практика звернень громадян зі скаргами до Європейського Суду з прав людини (далі – Суд), поняття «справедливий суд» може тлумачитись досить неоднозначно. Як правило особи, які не

досягли у судовому провадженні бажаного результату, не завжди можуть уточнити, у чому конкретно полягала неповага з боку національних судів до їх права на справедливий суд. У багатьох випадках скарга на несправедливий судовий розгляд полягає у запереченні результату судового розгляду справи та тверджень щодо помилок стосовно фактів та права.

У зв'язку з цим слід нагадати позицію Суду, який зазначив, що згідно зі ст. 19 Конвенції, його функції полягають у забезпеченні Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї. Зокрема, питання помилок щодо фактів та права, які начебто були припущені національним судом, не належить до компетенції Суду доти, доки такі помилки не порушують прав та свобод, що захищаються Конвенцією (див. *Garcia Ruiz v. Spain*). Більше того, тоді як ст. 6 Конвенції гарантує право на справедливий суд, вона не встановлює ніяких правил стосовно допустимості доказів чи способу їх оцінки. Це питання регулюється, головним чином, національними законодавством та судами. Суд нагадує, що хоча п. 1 ст. 6 Конвенції зобов'язує суди аргументувати прийняті ними рішення, це не можна розуміти як вимогу надавати вичерпну відповідь на кожне питання, підняте стороною під час судового розгляду справи.

Також однією із гарантій справедливого судочинства, які містить стаття 6 §1 Конвенції, є доступ до суду. Рівень доступу, наданий національним законодавством, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд з огляду на принцип верховенства права в демократичному суспільстві. Для того, щоб доступ був ефективним, особа повинна мати чітку практичну можливість оскаржити дії, які становлять втручання у її права.

У контексті зазначеного слід звернути увагу і на принцип остаточності судового рішення (*Res Judicata*) як складової принципу верховенства права. Можна констатувати, що в окремих випадках в Україні домогтися остаточного судового рішення є досить часозатратним, оскільки існує можливість проходження справи через кілька інстанцій з подальшим переглядом за нововиявленими або виключними обставинами, з новим колом розгляду справи за скаргами зацікавлених осіб. Таким чином, закінчення строків оскарження рішення не гарантує, що воно є остаточним, що призводить до порушення принципу *Res Judicata*.

Наступною гарантією, що закріплена п. 1 статті 6 Конвенції, є незалежність та безсторонність судової влади.

Так, Суд вкотре звернув увагу на процедуру внесення протесту як на таку, що не відповідає принципу юридичної визначеності. Також Суд висловив свою стурбованість щодо різних та часто суперечливих підходів до застосування та тлумачення внутрішнього законодавства

українськими судовими органами. Суд звернув увагу на численні випадки втручання українських органів державної влади найвищого рівня в судове провадження в окремих справах. Суд дійшов висновку, що втручання, з огляду на його зміст та спосіб здійснення, є таким, що суперечило поняттю «безсторонній і незалежний суд» в сенсі статті 6 §1 Конвенції.

Статтею 6 Конвенції також гарантується право на розгляд справи судом у «розумні строки». Слід відмітити, що у своїй практиці Суд підходив до цієї проблеми дуже індивідуально. Разом із тим, були встановлені певні критерії, у світлі яких слід оцінювати тривалість провадження. Це – складність справи, поведінка заявника, дії відповідних органів.

Аналізуючи практику Європейського суду з прав людини щодо України, можна зробити висновок, що причини порушення прав людини частіше за все полягають у недосконалому законодавстві нашої держави або в його практичному застосуванні державними органами та судовими інстанціями [3].

Тому важливо підкреслити, що відповідно до Закону суди України при розгляді справ повинні застосовувати Конвенцію та практику Суду як джерело права.

Враховуючи практичні кроки України на шляху до утвердження верховенства права та останні позитивні тенденції в українському правовому полі, можна сподіватись, що застосування положень Конвенції та практики Суду національними органами та судовими інстанціями дозволять у майбутньому уникати констатації Європейським судом порушення Україною положень Конвенції.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що ратифікована Конвенція і практика ЄСПЛ є для України джерелами права, обов'язковими до застосування національними органами, в тому числі судовими. З огляду на вищевикладене слідує, що в національному законодавстві має бути не лише визначена, а й забезпечена реальна можливість звернутись до суду для вирішення певного питання, а з боку держави не повинні чинитись правові чи практичні перешкоди для здійснення цього права.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. / *База даних «Законодавство України». ВР України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 01.12.2021).

2. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.97. *База даних*

«Законодавство України». ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 01.12.2021).

3. «Право на справедливий суд»: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. URL: <https://justice-km.gov.ua/news/view/5649-pravo-na-spravedliviy-sud-konvenciya-pro-zahist-prav-lyudini-ta-osnovopolozhnih-svobod-1950-roku> (дата звернення: 01.12.2021).

ЕВТАНАЗІЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ

Сергєєв О. В.

студент

Білоцерківського національного аграрного університету

м. Біла Церква, Київська область, Україна

Науковий керівник: Сокиринська О. А.

кандидат юридичних наук, доцент,

в. о. завідувача кафедри публічно-правових дисциплін

Білоцерківського національного аграрного університету

м. Біла Церква, Київська область, Україна

Робота присвячена дослідженню правового регулювання евтаназії, як гуманний спосіб, що дозволяє людині піти з життя безболісно.

На сьогодні, евтаназія є актуальною темою з огляду на те, що у світі з кожним роком евтаназія набуває більше уваги. У зв'язку з цим постає питання чи фізична особа має право позбути себе життям шляхом евтаназії.

Мета дослідження: дослідити легітимізацію евтаназії у світі.

Наше дослідження присвячене дослідженню імплементації евтаназії у світовій практиці.

Евтаназія – це практика припинення лікарем життя людини, яка страждає невиліковним захворюванням; це поняття називають «уколом милосердя».

Евтаназія у кожної держави світу залежить від їхнього чинного законодавства, тому варто розглянути країни з різним регулюванням евтаназії. Спершу, необхідно проаналізувати країни, у яких існує узаконення евтаназії, а саме: Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Німеччина, Іспанія, Канада, Колумбія, штат Австралії Вікторія та західна Австралія, Нова Зеландія, тощо. Щобільше, у США евтаназія заборонена майже у